

Surján László

Fohász Szent István a Magyarok Nagyasszonyához

Keresztény hitünkben, magyar létünkben
megfogyatkozva,

reményszegetten várjuk a jövőt.

Hiányzik belőlünk, István, a te Nagyasszonyt kérlelő, országfelajánló, szent hited.

Körülvett s elborít a pogányság. Veszedelmesebb, mint a te idődben.

Sem Istene, sem erkölce,

elrágja a nemzet éltető gyökereit;

a szeretetre teremtett,

megismételhetetlenül egyedi,

s ezért végtelenül értékes embert

öncsaló,

boldogságot tömegcikkek vásárlásától remélő,

személytelen, önző lényé silányítaná.

Rá kell találnunk ismét önmagunkra,

az emberebb emberre, magyarabb magyarra.

A kereszténység újrafelvétele nélkül eltűnünk,

miként elpusztultunk volna

kereszteletlenül akkor, ha engeded.

Nincs többé királyunk.

Törvény szavára, király parancsára

nem teremthető már keresztény Magyarország,

az csak szabad polgárok

önkéntes döntéséből születhet újjá.

Magyarország akkor újul meg, ha népe felismeri,

hogyan a valódi jólét

nem a nincstelenség kifosztásából,

nem a magzatok elpusztításából,

hanem munkából

és egymás iránti felelősségből fakad; s

hogyan az ember nem elég önmagának,

másokra és

az embernél nagyobb Másra van szüksége a boldogsághoz.

E felismerésből lesz

az igazságosabb és testvériesebb ország.

Meg kell tanulnunk Tőled

a gondviselésre való cselekvő ráhagyatkozást,

ami olyan áldozattal is járhat, mint
 a boldog emlékű Apor Vilmos élete,
 Mindszenty József börtönévei
 és számkivetettsége,
 a XX. századot átélt névtelen magyarok
 sok-sok szenvedése
 (fogságban, kisebbségben, Recskén,
 Hortobágyon, idegenben).

Példád nyomán mi is Nagyasszonyunkhoz fohászkodunk:

Boldogasszony Anyánk!

Köszönjük, hogy ezer év múltán is élnek magyarok
 s keresztények e tájon.

Rád bízunk újra magunkat. Neked ajánlunk ismét
 Koronát, Országot.

Segíts,

hogy meglássuk embertársunkban a rászorulót,
 hogy megtanuljuk

a javakkal bánás felelősségét,
 a gazdálkodás erkölcsét,

a kimondott szó hitelét,

a szabadságból fakadó kötelesség felismerését.

Kérd Fiadat, hogy kezünk nyomán

ne a törtetőknak,

a megcsalás versenyében győzteseknek,

hanem a mindenkivel közösséget vállalóknak

épüljön az ország,

és földjén – földeden – megalkossuk

a valódi szeretet társadalmát.

Ez legyen a mi nemzedékünk által

a jövőendő korok hitben megújult magyarságának

és az új évezrednek küldött okos üzenet.

1997. augusztus 19.

Az elmulasztott alkalom

Vétkezni lehet gondolattal, szóval, tettel és mulasztással. Az első belülről marja az embert, megfelelő önfegyelemmel megállítható. A következő kettő a felszínen van, gyorsan jóvátehető. A negyedik talán a legalattomosabb, mert elbújik, s nem is tudatosul. A magyar–szlovák kapcsolatok tele vannak elmulasztott alkalmakkal, amelyek más irányt adhattak volna a történelemnek. Mulasztásaink vétkek voltak mindkét nemzet ellen.

Lehet, hogy nem a legokosabb, hogy a szlovák–magyar megbékélés útján járva egy Esterházyra hivatkozom. Számunkra nehezen érthető módon Esterházy János sok szlovák szemében vörös posztó. Most nem őt, hanem testvérét idézem. Esterházy Lujza *Szívek az ár ellen* című műve kötelező olvasmány mindenkinek, aki a szlovák–magyar kapcsolatokat érteni akarja.

Az idézett részlet egy barátira kinyújtott kéz, amelyre eleink, a maguk bajával lévén elfoglalva, durván ráütöttek. Kár volt. Idézek:

„A bécsi kormány... 1861 februárjában engedményeket adott Magyarországnak, visszaállítva régi jogainak egy részét.

Ez a részleges restitúció azonban nem elégítette ki a magyarokat, s folytatták a passzív ellenállást. Világossá vált, ha a birodalom meg akarja szerezni a magyarok támogatását, ki kell elégítenie azok követeléseit. Magyarország helyzete tehát jelentős mértékben megszilárdult.

Ezek a kilátások a szlovák hazafiakat arra indították, hogy igyekezzenek kibékülni Magyarországgal, annak érdekében, hogy ily módon népük számára megteremtsék a szabad nemzeti fejlődés lehetőségét.

Ezért 1861 júniusában gyűlést tartottak Turócszentmártonban, ahol igen aktív szlovák nemzeti élet folyt. Ebben a hegyek koszorúta városkában megszerkesztették a szlovák nemzet memorandumát, amely kimondta, hogy *barátságban óhajtanak élni a magyar nemzettel a magyar állam keretén belül, s ennek a jó megértésnek megvalósításához nem kérnék egyebet, mint annak lehetőségét, hogy nemzeti sajátosságait szabadon ápolhassák*. Ehhez azonban az szükséges – így a memorandum –, hogy a magyarok hozzájáruljanak a »Felvidéki szlovák autonóm terület« létrehozásához, amelynek hivatalos nyelve a szlovák. Mivel – folytatódik a memorandum – a Teremtő a szlovákok lelkét a magyarokéhoz hasonlóan teremtette, ugyanúgy szeretik nyelvüket, és mélyen sértve éreznék magukat, ha ennek szabad gyakorlásában akadályoznák őket.

Ezekkel a szívük-diktálta szavakkal indultak el a szlovák hazafiak, hogy átadják memorandumukat a magyar állami vezetőknek. A képviselőház alelnöke, Tisza Kálmán fogadta őket, aki egyike volt azoknak, aki még élénken emlékezett a szlovák nacionalistáknak az 1848–49-es magyar szabadságharc alatti magatartására. Mint annyi más magyart, őt is haraggal töltötte el, hogy a veszély idején a szlovákok Magyarország ellen fordultak, és éppen akkor szövetkeztek az ellenféllel, amikor az ország a legfenyegetettebb helyzetben volt.

E keserves emlék készítette az alelnököt arra, hogy oly módon fogadja a szlovák küldötteket, amely mélyen sértette érzelmeiket. Mi több, Tisza Kálmán kategorikusan kijelentette, hogy magyar szemszögből nézve a memorandum

elfogadhatatlan. A felelős magyar politikusok nagy részének is ez volt a szilárd meggyőződése.

A szlovák küldöttség elhagyta Pestet, és lelkében végtelen keserőséggel elbátortalanodva tért vissza a hegyek közé. A fővárosban nem is sejtették, milyen elkeseredést váltott ki a szlovák küldöttekből ez a kudarc. Ez idő tájt, az üldöztetés tragikus és gyászos éveitől, a magyar államférfiakat teljesen lefoglalta az igyekezet, hogy a császártól visszazerezzék hazájuk jogait, s így a többi probléma anélkül, hogy észrevették volna, másodlagos fontosságúvá vált.

Egy évvel az 1867-es kiegyezés után a nemzetiségek képviselői új törvénytervezetet nyújtottak be az országgyűlésnek, amely a szlovák, román és szerb többségű megyékben lehetővé tenné az anyanyelv használatát a közigazgatásban.

E célból Deák Ferenc és Eötvös József kidolgozták a híressé vált 1868-as »Nemzetiségi Törvényt«, amely, noha nem adta meg a követelt különleges státust, előirányozta az egyházi iskolákhoz hasonlóan az állami iskolákban is az anyanyelvi oktatást, továbbá kilátásba helyezte anyanyelv használatát a közigazgatásban és a bíróságokon is, amennyiben azt a lakosság 25%-a igényli.

Ezt az 1868-as törvényt Deák Ferenc igazságérzete sugallta. A maga korában az akkori törvények között ez volt Európa egyik legliberálisabb és leghaladóbb ilyen törvénye, és mégsem elégített ki senkit... a szlovák politikusok úgy találták, hogy túl keveset ad népüknek, míg a legtöbb magyar attól félt, hogy túl sokat ad.”

Eddig tartott az Esterházy Lujzától vett idézet. Rég volt, minek emlegetni, mondhatná valaki, hiszen vissza nem forgathatjuk az időt.

De előre is csak akkor jutunk, ha tanulunk a múltból.